

PİLİÇ ETİ ZİNCİRİNDE BİR COĞRAFI İZLENEBİLİRLİK UYGULAMASI

Zeynel Cebeci

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fak.
Biyometri-Genetik A.B.D
cebeciz@gmail.com

Mustafa Boğa

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fak.
Yemler ve Hayvan Besleme A.B.D
mboga@cu.edu.tr

ÖZET

Geçmiş yıllarda çeşitli gıda problemleri nedeniyle oluşan toplumsal kaygular nedeniyle ülkelerin çoğunda gıda güvenliği ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmıştır. Yasalar, üretimden tüketime ya da tarladan sofraya gıdaların izlenebilir olmasını; herhangi bir sorun oluşması halinde kayıtları inceleyerek sorun yerinin ve nedeninin tespit edilmesini ve ileriye doğru izleyerek sorunlu ürünleri hızlı şekilde toplamayı amaçlamaktadır. Ancak yasal düzenlemelerin hemen tamamında izlenebilirlik sistemlerinde gıda güvenliği temel amaç olmakla birlikte satın alma sırasında tüketici tercihlerine yardımcı olacak şekilde kullanılmaları dikkate alınmamıştır. Oysa tüketicilerin satın aldıkları ürünler hakkında satış sırasında yeterince bilgilendirilmesi kalite, çevrecilik, etik ve kültürel değerler bakımından tercihlerin oluşmasını sağlayarak ideal izlenebilirlik sağlayabilecektir. Tüketicilerin ürünlerin üretim ve işleme yerleri, üretim biçimleri ve yöntemleri hakkında bilgilendirilmesini sağlayan sistemle coğrafi izlenebilirlik olarak adlandırılmaktadır. Coğrafi izlenebilirlik son zamanlarda gittikçe daha çok sözü edilen bir kavram haline gelmekte, hatta bir takım sistemlerle uygulamaya konulmaktadır. Ülkemizde özellikle tavukçuluk sektöründe birkaç işletme tarafından uygulanmaya başlayan coğrafi izlenebilirlik ürünlerin coğrafik orijinleri, çevreleri ve yapılan tarım uygulamalarıyla ilgili bilgilendirme amacını taşımaktadır. Bu tür sistemler özellikle ürünlerin orijinin bilinmesi, kalitesinin yükseltilmesi, daha etkili risk yönetimi sağlanması, çevresel etkisinin gözlenmesi ve sürdürülebilir tarımsal üretimin sağlanmasında tüketicinin rolünü artırmaktadır. Bu çalışmada yem ve entegre piliç işletmelerini de kapsayan piliç eti tedarik zinciri için geliştirilen ağ tabanlı bir izlenebilirlik sisteminin coğrafi izlenebilirlik fonksiyonları tanımlanmakta ve tartışılmaktadır. Çukurova Bölgesi'nde faaliyet gösteren yüksek tonajlı iki karma yem fabrikası ile entegre piliç eti üreten bir işletmede uygulanmak üzere geliştirilen feedTRace sisteminin coğrafi izlenebilirlikte model tasarım olarak yararlı olacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: piliç eti tedarik zinciri, tavukçuluk, gıda güvenliği, izlenebilirlik sistemleri, coğrafi izlenebilirlik

ABSTRACT

AN IMPLEMENTATION OF GEOGRAPHICAL TRACEABILITY IN WHITE MEAT CHAINS

In last two decades, various legislations and standards on food safety have been put into force because of trust loss of consumers in many countries. The legal regulations aim to detect problem source by tracing back, and to recall the

problematic food by forward tracking when an incident happened. Since establishing food safety is principal target of almost all present legislations they do not define articles related with consumers' preferences during shopping. However, informing consumers about food during shopping may be a good practice to help them to clarify their preferences based on quality, environment, ethical and cultural values. Geographical traceability is one the concept that aims to give information consumers about geographic origin of food, and it is coming to reality with some tools and implementations in recent years. In Turkey, geographical traceability has also been applied in some food chains, led by a few poultry firms. Geographic traceability can be considered as one of the efficient tools to contribute to keep authentic value of food produced in certain geography. Moreover it also supports to increase the environmental quality and agricultural sustainability based on consumers' preferences. In this paper, the functions and data structure of a geographic traceability component of the feedTRace, a traceability system developed for compound feed and poultry industries were introduced and discussed. Applying geographic traceability approach of feedTRace system as a model implementation may help and contribute to the systems which will be built in near future.

Keywords: white meat supply chain, poultry, food safety, traceability systems, geographical traceability

1. GİRİŞ

Gıda güvenliğinde tüketicinin kontrol mekanizmasına dâhil edilmediği izlenebilirlik yaklaşımlarıyla ideal veya ideale yakın düzeyde izlenebilirlik sağlamak oldukça güçtür. Şu anda dünya ülkelerinin hemen hepsinde yürürlükte olan yasalarda izlenebilirlik sistemlerinin tüketici isteği ile izlenebilir olmasını sağlayacak herhangi bir açık tanım söz konusu değildir. Çünkü Türkiye'nin 5179 sayılı yasa ve AB'nin genel gıda yasası da dâhil ülkelerin hemen hepsinde gıda güvenliği ile yasalarda izlenebilirlik aktif olmaktan ziyade proaktif yaklaşımlarla inşa edilmişlerdir. Buna karşın Japonya tüketici yönelimli izlenebilirliği yüksek öncelikli olarak uygulamaya çalışan tek ülke durumundadır.

Tüketici yönelimli izlenebilirlik gıda ambalajındaki izlenebilirlik kodları vasıtasıyla ürün hakkında -ürün etiketinde gösterilemeyen- ayrıntılı bilgilere ulaşılabilmesidir. Örnekleme gerekirse, piliç eti ambalajlarında son işleyici/paketleyicinin adı, adresi, ürünün ağırlığı, son kullanma tarihi vb bilgiler yer

feedTRace, coğrafi izlenebilirlik yaklaşımları için öncü çalışmalardan biri durumunda olup iki adet yem fabrikasını temel alarak oluşan bölgesel ölçekli bir uygulama örneği sunmaktadır. Ancak, ülkesel düzeyde bir uygulama için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın Çiftçi Kayıt Sistemi, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Tapu-Kadastro Sistemi, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün bilgi sistemleriyle veri alışverişini sağlayacak şekilde tasarlanacak daha genel sistemlere ihtiyaç söz konusudur. Böylesi merkezi bir sistemde zincirde yer alan çiftlik ve işletmelerin verileri tekrar tekrar girilmek yerine mevcut sistemlerden sağlanacağından izlenebilirlik sistemi sadece girdi-çıkı, işlem-uygulama ile ilgili iş hareketi verilerinin kaydı ile gerçekleştirilerek ülkesel düzeyde uygulanabilir sistemler kurulabilecektir.

KAYNAKLAR

- [1] Debord, M., Viau, A., Chauchard, A., Tychon, B., Oger, R. & V. Danet (2005). GeoTraceAgri Final Project Report (GTA), IST-2001-34281. (http://www.geotraceagri.net/doc/GeoTraceAgri_Finalreport_EN.pdf, 20.2.2009).
- [2] Oger, R., Buffet, D. (2005). "Integration of traceability and geographical information for the development of farm advisory systems and the control of agroenvironmental measures", in *Agriculture and Vegetation at a Local Scale Workshop*, September 20, 2005 - Habay-la-Neuve, Belgium. (<http://telsat.belspo.be/docext/habay2005/papers/Oger.doc>, 20.2.2009).
- [3] Pillonel, L. & J.O. Bosset (2003). "Geographic traceability of cheese", *Food Authenticity and Traceability*, (Ed. Michèle Lees), Woodhead Publishing, 2003. (ISBN 1855735261, 9781855735262). 612 p.

Teşekkür

Bu çalışma TÜBİTAK-TOVAG tarafından 1070449 nolu "Karma yem sanayinde ağ tabanlı bir izlenebilirlik sistemi tasarımı ve uygulaması" projesi kapsamında desteklenmiştir. TÜBİTAK'a vermiş olduğu destek nedeniyle teşekkür ederiz.